

Rozmowę trzeba zacząć od słuchania

Posted on 2024-05-31

Z dr Joanną Hałoń-Gnutek, lauretką Nagrody im. Michała Serzyckiego rozmawiała Marta Mikołajczyk z Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Edukacji UODO, Koordynator Programu „Twoje dane – Twoja sprawa”.

Program „Twoje dane – Twoja sprawa” tworzą ludzie kreatywni, zaangażowani, pełni pasji i chęci do działania. To oni są duszą i motorem programu, dzięki nim idea ochrony prywatności i danych osobowych staje się nie tylko coraz powszechniejsza, ale również naprawdę ważna.

Korzystając z okazji jeszcze raz serdecznie gratuluję Pani otrzymania Nagrody im. Michała Serzyckiego. To jedno z najważniejszych wyróżnień przyznawanych przez Prezesa UODO.

Pierwsze emocje już opadły i mogę na spokojnie zebrać myśli. Czuję wzruszenie i radość nie do opisania. I wdzięczność za zaufanie, którym mnie Państwo obdarzyli. Informacja o otrzymanym wyróżnieniu była dla mnie ogromnym zaskoczeniem. Nie sądziłam, że podejmowane przeze mnie inicjatywy edukacyjne na rzecz ochrony danych osobowych i prawa do prywatności mogą być dla innych nie tylko przydatne, ale także inspirujące. To bardzo mnie cieszy, wręcz dodaje skrzydeł do dalszej pracy. Raz jeszcze z serca dziękuję za wszelkie słowa uznania i gratulacji, które popłynęły w moją stronę.

Program ma na celu uświadomić uczniom, jakie są konsekwencje nierozważnego udostępniania danych osobowych; przekazać wiedzę o sposobach zabezpieczenia swoich

danych i tego jak rozsądnie dysponować informacjami o sobie i umiejętnie korzystać z przysługujących praw. Czy dostrzega Pani potrzebę dalszej edukacji uczniów w zakresie ochrony danych osobowych?

Zdecydowanie tak. Edukacja w tym zakresie jest kluczową sprawą, bo warunkuje stworzenie przez młodych ludzi bezpiecznej przestrzeni życia dla siebie i swoich bliskich, zarówno w wymiarze wirtualnym, jak i rzeczywistym. Wiedza, a przede wszystkim praktyczne umiejętności ochrony danych determinują przecież nasze codzienne decyzje, wybory, a nawet życiowe postawy. Pozwalają na asekuracyjne zaangażowanie się w otaczający nas świat. Placówki oświatowe muszą więc być w forpoczcie działań na rzecz ochrony prywatności.

O czym warto rozmawiać z uczniami? W jaki sposób to robić, aby edukacja była skuteczna?

Zabrzmiałoby to może banalnie: rozmowę trzeba zacząć od słuchania. To najlepszy znany mi sposób, aby nakreślić sobie obraz tego, z czym zmagają się młodzi ludzie, co ich faktycznie interesuje. Ci, z którymi na co dzień mam kontakt, już dużo wiedzą na temat danych osobowych. Spora w tym zasługa rodziców. Taki punkt wyjścia daje nam szansę na wszechstronne zgłębianie tematu.

Co najbardziej interesuje uczniów? W mojej ocenie regulacje prawne i faktyczne konsekwencje popełnienia lub zaniechania danego czynu, również te odroczone. Chcą sprawnie poruszać się w świecie wirtualnym, a ponieważ tam ryzyko utraty danych czy naruszenia prywatności jest wyższe, potrzebują algorytmu działania w sytuacjach problemowych. Biorąc pod uwagę potrzeby uczniów, najczęściej rozpoczynam zajęcia zaproszeniem do analizy autentycznego lub zaczerpniętego z wartościowej literatury case study, czyli osadzam zagadnienie w konkretnej, bliskiej uczniom czasoprzestrzeni. Dzięki temu natychmiast niwelują się pytania typu „po co mi to?“, a budzi się zainteresowanie i otwartość na współpracę. A jeśli podczas ewaluacji lekcji o ochronie danych osobowych wybrzmieży użyteczność poznanej wiedzy w codziennym życiu, co więcej – wzrośnie

sprawczość uczestników zajęć w zakresie bezpieczeństwa, a także świadomość konsekwencji każdej podjętej decyzji, to przestaję się martwić o ich przyszłość.

Kolejny rok realizuje Pani wspólnie, innowacyjne projekty edukacyjne w ramach programu „Twoje dane – Twoja sprawa”, angażując w nie uczniów. Co Panią motywuje do działania na rzecz upowszechniania wiedzy o ochronie danych osobowych?

Mimo że często podkreślam użyteczność tej wiedzy, nie to jest dla mnie najistotniejsze. Jeśli edukacja ustąpiłaby działaniom podporządkowanym jedynie pragmatycznym celom, stałaby się karykaturą, pseudopracą z uczniami. Szkoła powinna przyczyniać się do lepszego rozumienia siebie samego, uczyć relacji ze światem oraz kontroli własnych zachowań. Inaczej mówiąc, zadbać o wieloaspektowy rozwój człowieka. Zagadnienia związane z ochroną danych osobowych i prawa do prywatności doskonale wpisują się w model edukacji opartej na wartościach. Nie sposób przecież omawiać te tematy bez odwołania się do głębszego, aksjologicznego sensu danego modelu postępowania. Taka idea pracy dydaktyczno – wychowawczej jest mi po prostu bardzo bliska.

Jak stworzyć most i angażować uczniów w działania, skutecznie działać na rzecz zwiększenia ich świadomości, gdy to jednak oni są bardziej biegli w obsłudze urządzeń, znajomości programów i aplikacji?

Oczywiście zdarza się, że uczniowie sprawniej niż my, dorośli korzystają z komputera, lepiej odnajdują się w gąszczu programów czy aplikacji. Nie zmienia to jednak faktu, że prócz technicznych umiejętności potrzebują jeszcze tego, co nabywa się z wiekiem i doświadczeniem: uważności na szczegóły i przekaz „między słowami”, odróżniania faktów od opinii, umiejętności przetwarzania i krytycznej selekcji informacji, rozpoznawania związków przyczynowo-skutkowych i przewidywania konsekwencji swoich działań. Aranżując określone sytuacje podczas zajęć, można dać im bezpieczną przestrzeń na kształtowanie właściwych zachowań. Można po prostu dać im czas na rozmowę o sprawach ważniejszych niż pilne. Skoro człowiek najlepiej uczy się z innymi, warto jak najczęściej umożliwiać im

korzystanie z siebie nawzajem jako zasobów edukacyjnych. Jeśli to nie nauczyciel, lecz uczniowie znajdują się w centrum uwagi, istnieje szansa, że staną się odpowiedzialnymi autorami procesu swojego uczenia się. Most zostanie przerzucony na drugi brzeg.

Z jakimi problemami spotyka się Pani na co dzień w swojej pracy?

Staram się być refleksyjnym nauczycielem, a to – jak się okazuje w praktyce – prowadzi do wielu dylematów w obszarze tego, czego i jak nauczać we współczesnym świecie.

Realizować podstawę programową, czy stawiać akcent na kompetencje kluczowe? Być tradycyjnym nauczycielem czy partnerem młodego człowieka w jego procesie uczenia się? Pracować według dotychczasowych schematów czy zaryzykować i postawić na innowację? Jak rozciągnąć czas, by sprostać wszystkim formalnym wymaganiom, a jednocześnie realizować z uczniami takie przedsięwzięcia, które zapadną im w pamięć na całe życie, bo uruchamiają emocje i tworzą więzi.

Co my – dorośli – przedstawiciele urzędów, organizacji i szkół, rodzice powinniśmy robić, aby ochrona danych osobowych i dbanie o siebie w obszarze bezpieczeństwa stała się dla uczniów kwestią priorytetową?

Nasuwają mi się na myśl trzy sprawy. Po pierwsze, dawać dobry przykład. Po drugie, być blisko młodego człowieka, obserwować go i uważnie słuchać. Po trzecie, zadbać o profilaktykę pozytywną w zakresie ochrony danych osobowych – wzmacniać i promować dobre wzorce.

Dziękuję za rozmowę.

Kolejna edycja jubileuszowa programu „Twoje dane – Twoja sprawa” startuje 1 września 2024 roku. Zapraszamy szkoły podstawowe i ponadpodstawowe do wspólnych działań na rzecz ochrony prywatności dzieci.